

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือ Human Dignity เป็นสิทธิตามธรรมชาติที่ติดตัวมนุษย์ทุกคนมาตั้งแต่กำเนิด โดยไม่เลือกว่าผู้นั้นจะมีเชื้อชาติ ถิ่นที่อยู่ แหล่งกำเนิด สีผิว ศาสนา ภาษา หรือสถานภาพทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมใด ๆ ทุกคนย่อมต้องได้รับการเคารพในสิทธิของความเป็นมนุษย์โดยเสมอภาคกัน มนุษย์เป็นสิ่งที่มีความค่าและไม่สมควรที่ผู้อื่นจะมาทำการลดคุณค่าดังกล่าวนี้ลงไปได้

มนุษย์ที่เป็นผู้ใหญ่ย่อมรับทราบถึงการกระทำที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อตนเอง และอาจยับยั้งการกระทำหรือเรียกร้องสิทธิของตนเองได้ แต่สำหรับมนุษย์ที่อยู่ในสถานะเด็กรุนแรง ด้วยสภาวะของเด็กที่มีลักษณะหรือสภาพทางกายภาพและจิตใจที่เปราะบาง อีกทั้งเด็กยังมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น ในลักษณะของการพึ่งพิง เพื่อให้ได้รับการตอบสนองในความต้องการและความจำเป็นขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและการเติบโตตามวัย เนื่องจากไม่สามารถจะอยู่รอดได้ด้วยตนเอง เด็กจึงเป็นประชากรกลุ่มเปราะบางที่จะต้องได้รับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยมีมาตรการที่พิเศษกว่าบุคคลที่พ้นสถานะของความเป็เด็กแล้ว

การละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อเด็กรุนแรง อาจเป็นการละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กโดยตรงและชัดเจน แต่ในบางกรณีก็แฝงอยู่ในการกระทำละเมิดต่อเด็กในรูปแบบต่าง ๆ การละเมิดต่อเด็กในประเทศไทยที่พบมีหลายรูปแบบ โดยมีกฎหมายบัญญัติคุ้มครองในกรณีต่าง ๆ อาทิ การละเมิดต่อชีวิต ร่างกายและจิตใจเด็ก มีประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติคุ้มครอง การละเมิดจากบุคคลในครอบครัวมีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 บัญญัติคุ้มครอง การละเมิดโดยการใช้แรงงานเด็กอย่างไม่เป็นธรรมมีพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 บัญญัติคุ้มครอง การละเมิดในลักษณะของการค้ามนุษย์มี พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 บัญญัติคุ้มครอง นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่เป็นกฎหมายเฉพาะที่บัญญัติขึ้นมากคุ้มครองเด็กจากการถูกละเมิด ซึ่งการละเมิดต่อเด็กเหล่านี้ อาจแฝงไปด้วยการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กด้วย แต่กฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวข้อง

กับการคุ้มครองเด็กที่มีอยู่ ไม่มีบทบัญญัติใดที่มีเจตนารมณ์ที่แสดงถึงการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กไว้เป็นการเฉพาะและไม่มีการบัญญัติให้เป็นความผิดฐานละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แต่อย่างใด ดังนั้นเมื่อมีการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อเด็ก ผู้ละเมิดจะรับผิดชอบตามลักษณะความผิดของกฎหมายที่มีการบัญญัติไว้แล้วเท่านั้น การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก จึงไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดของการวิจัยจึงได้นำเอาหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิของเด็กมาจัดทำเป็นกฎหมาย โดยการนำพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ซึ่งควรที่จะเป็นกฎหมายที่สามารถคุ้มครองเด็กในทุกมิติ มาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เป็นกฎหมายที่สามารถบังคับใช้กับผู้ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อเด็ก ควบคู่ไปกับการกระทำความผิดฐานละเมิดสิทธิและเสรีภาพของเด็ก ประการอื่นด้วย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กที่จะได้รับการคุ้มครองจากการถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพและมีความชัดเจน เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ดุลพินิจตามอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนซึ่งรวมถึงผู้ปกครองของเด็กและตัวเด็กเองที่จะได้ทราบถึงความชัดเจนในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก การเพิ่มความเชื่อมั่นของต่างประเทศและการลดการกีดกันทางการค้าในรูปแบบต่าง ๆ ต่อประเทศไทยจากเหตุของการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก และองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการมีกฎหมายต้นแบบที่สามารถนำไปใช้เป็นกฎหมายหรือเป็นแนวทางสำหรับการจัดทำกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กได้ต่อไป

การวิจัยได้ใช้วิธีวิทยาการวิจัย (Research Methodology) เพื่อการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิเคราะห์กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์กฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ประชากรที่เกี่ยวข้องการมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) ที่ให้ประชากรผู้มีส่วนได้เสียได้ร่วมกันออกแบบประเด็นที่จะนำไปสู่การจัดทำเป็นกฎหมายต้นแบบเพื่อการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล และใช้ปรัชญา แนวคิด ทฤษฎี และหลักการ ที่เกี่ยวข้อง ในการวิเคราะห์และเมื่อได้วิเคราะห์จนกระทั่งพัฒนาเป็นกฎหมายในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กแล้วได้นำไปสู่การรับฟังความคิดเห็น (Hearing) ซึ่งเป็นขั้นตอนในการนำเอาคำตอบที่ได้จากการวิจัยมานำเสนอให้ประชากรที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการรับฟังและวิพากษ์ (Comment) ผลการวิจัยพร้อมมีข้อเสนอ ซึ่งผู้วิจัยได้นำไปดำเนินการวิเคราะห์และพิจารณาในการปรับปรุงแก้ไขให้ผลการวิจัยมีความสมบูรณ์สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีวิทยาการวิจัยดังกล่าวทำให้การวิจัยได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสรุป และอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. สรุป

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า สักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือ คุณค่าของความเป็นมนุษย์ ตั้งแต่ก่อนมีสภาพเป็นมนุษย์ตามกฎหมาย จนถึงภายหลังจากสิ้นสภาพความเป็นมนุษย์ไปแล้ว ซึ่งใครจะละเมิดไม่ได้ และไม่สามารถถ่ายโอนหรือสละให้แก่กันได้ เป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนจะต้องได้รับการคุ้มครองอย่างสูงสุด และด้วยสภาพของเด็กที่เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความเปราะบางทั้งจากสภาพร่างกาย จิตใจ ความไร้เดียงสา และภาวะที่ยังต้องพึ่งพิงบุคคลอื่นในการมีชีวิตรอด มีโอกาสที่จะถูกล่วงละเมิดและทำร้ายได้ง่าย จึงจำเป็นที่จะต้องมีการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กให้มีความชัดเจนและคุ้มครองเป็นพิเศษกว่าผู้ใหญ่

ประเทศไทยมีกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กหลายฉบับ ซึ่งกฎหมายเหล่านี้ได้บัญญัติการกระทำความผิดสำหรับการกระทำละเมิดต่อเด็ก โดยมีเจตนารมณ์หลักการและเหตุผลที่แตกต่างกัน แต่ไม่มีบทบัญญัติใดที่มีเจตนารมณ์ที่แสดงถึงการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้นเมื่อมีการละเมิดต่อเด็ก ผู้ละเมิดจะรับผิดชอบความผิดของกฎหมายที่มีการบัญญัติไว้แล้วเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่การกระทำความผิดเหล่านั้นแฝงไปด้วยการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กอยู่ด้วย ส่งผลให้ในปัจจุบันผู้กระทำความผิดจึงรับโทษเพียงความผิดที่มีกฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น แต่กลับไม่ต้องรับโทษจากการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก เนื่องจากไม่มีกฎหมายคุ้มครองการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กบัญญัติไว้ จึงไม่ปรากฏการให้ความสำคัญหรือตระหนักถึงการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กแต่อย่างใด ทั้ง ๆ ที่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นหลักการสำคัญเบื้องต้นที่จะได้รับการคุ้มครองตามหลักสากลและตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของปวงชนชาวไทยไว้อย่างชัดเจน จากการวิเคราะห์ในส่วนองกฎหมายคุ้มครองเด็กของต่างประเทศ คือ สหราชอาณาจักร ราชอาณาจักรนอร์เวย์ ประเทศญี่ปุ่น และสาธารณรัฐสิงคโปร์ กับของประเทศไทยจะพบหลักการที่ใกล้เคียงกันที่สามารถนำมาปรับใช้กับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กได้ โดยมีหลักการในเรื่องของการกำหนดนิยามความหมายของเด็กที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย มาตรการในการคุ้มครอง มาตรการในการฟื้นฟูเยียวยาเด็กที่ถูกละเมิด และมาตรการในการลงโทษ ซึ่งนำมาเป็นโครงสร้างของกฎหมายคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก

คำตอบที่ได้จากการวิจัยในการจะคุ้มครองเด็กจากการถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เพื่อแก้ไขและป้องกันปัญหา ต้องจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็น

มนุษย์ของเด็กโดยการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ในประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 คำนิยาม

ข้อสรุปของการวิจัย คือการแก้ไขและการเพิ่มคำนิยามเพื่อให้มีความหมายที่ชัดเจนต่อการตีความ

1) การแก้ไขคำนิยาม

แก้ไขนิยามคำว่า “เด็ก” ให้หมายความว่า เด็กเล็กและเด็กวัยรุ่นตามพระราชบัญญัตินี้ จากเดิมที่บัญญัติให้หมายความว่า “บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส” เนื่องจากเห็นว่าเงื่อนไขการกำหนดการบรรลุนิติภาวะก่อนเด็กอายุครบ 18 ปี เป็นการพิจารณาตามหลักการของกฎหมายไม่ควรนำมาใช้ในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิเด็ก และจำเป็นต้องมีการกำหนดให้มีการแบ่งช่วงอายุเด็ก ออกเป็น “เด็กเล็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุไม่เกิน 13 ปีบริบูรณ์ “เด็กวัยรุ่น” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 13 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ด้วยเหตุผลที่เด็กเล็กต้องได้รับการคุ้มครองที่แตกต่างจากเด็กวัยรุ่น เพราะสภาพร่างกายและสภาวะความรู้เพียงสาขาของเด็กเล็ก ซึ่งการแบ่งช่วงอายุปรากฏอยู่ในกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นและสาธารณรัฐสิงคโปร์ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก

2) การเพิ่มเติมคำนิยาม

(1) “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก” หมายความว่า คุณค่าของความเป็นมนุษย์อันสูงสุดของเด็กทุกคน โดยคุณค่าดังกล่าวไม่สามารถยินยอมให้บุคคลอื่นมากระทำการใดอันเป็นการละเมิดได้ และ “การละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก” หมายความว่า การกระทำใด ๆ โดยไม่จำกัดในวิธีกระทำ อาจเป็นการกล่าวด้วยวาจา หรือการแสดงกริยาใด ๆ รวมตลอดไปถึง การทรมาณ การทำร้าย หรือการแบ่งแยกเด็กแล้วปฏิบัติให้แตกต่างกันเพราะเหตุแห่งความแตกต่างทาง ความเชื่อ ศาสนา เชื้อชาติ ฐานะ รูปร่าง หรือเหตุอื่นใด ทำให้เด็กผู้ถูกระทำได้รับความเดือดร้อน อับอาย หรือลดเกียรติของเด็กผู้ถูกระทำลง อันทำให้คุณค่าของความเป็นมนุษย์อันเป็นคุณค่าอันสูงสุดถูกลดค่าลง โดยไม่คำนึงว่าเด็กผู้ถูกระทำละเมิดนั้นจะยินยอมด้วยหรือไม่ก็ตาม การกำหนดนิยาม “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก” และ “การละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก” เพื่อกำหนดคำนิยามให้มีความหมายชัดเจนและเป็นรูปธรรม รวมถึงสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างประชาชนเจ้าหน้าที่และผู้ซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎหมาย โดยได้วิเคราะห์มา จาก ปรัชญาสำนักกฎหมายธรรมชาติ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักสิทธิมนุษยชน และแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหาย

(2) “การละเมิดสิทธิและเสรีภาพของเด็ก” หมายความว่า การกระทำใด ๆ โดยไม่จำกัด ในวิธีกระทำ อาจเป็นการกล่าวด้วยวาจา การแสดงกริยา หรือการกระทำใด ๆ อันเป็นการละเมิดหรือ รบกวนสิทธิของเด็กเกินสมควรใน สิทธิส่วนบุคคล สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิและเสรีภาพในการ ดำรงชีวิต สิทธิในการศึกษาหาความรู้ สิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาล สิทธิในการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร เสรีภาพในการสื่อสารและแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจาก อาวุธ เสรีภาพในการนับถือศาสนา และสิทธิและเสรีภาพอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง” เนื่องจากการวิจัยพบว่า มีสิทธิและเสรีภาพที่สะท้อนถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ที่กระทบต่อสิทธิ ในชีวิตและร่างกาย อันเป็นสาระสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อยู่ด้วย โดยได้วิเคราะห์มาจาก ปรัชญาสำนักกฏหมายธรรมชาติ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และ หลักสิทธิมนุษยชน และสอดคล้องกับที่ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกได้ให้ความเห็นด้วย

(3) “สิทธิส่วนบุคคล” “ผู้ที่เด็กต้องฟังฟัง” “องค์กรภาคประชาสังคม” และ “กฎหมายอื่น” ซึ่งเป็นคำที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายที่มีการปรับปรุงแก้ไข จึงต้องมีการกำหนดให้มีความชัดเจน

ประเด็นที่ 2 สิทธิของเด็กที่จะได้รับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยการกำหนด ฐานความผิดขึ้นมา 2 ฐานความผิด ดังนี้

1) การกระทำผิดฐานละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก โดยบัญญัติว่า “ผู้ใดไม่ว่า จะเป็นการกล่าวด้วยวาจา การแสดงกริยา หรือการกระทำใด ๆ หรือควั่นการกระทำใด ๆ ในลักษณะ ของการไม่ยอมรับสถานะความเป็นมนุษย์ของเด็ก อันเป็นเหตุให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ของเด็ก ถูกลดค่าลง หรือการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งความแตกต่าง ที่เป็นเหตุให้เด็กผู้ถูกระทำได้รับความเดือดร้อน อับอาย หรือลดเกียรติของเด็กผู้ถูกระทำลง โดยเด็กจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม เป็นความผิดฐานละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการกล่าวด้วยวาจาของ ผู้ปกครองหรือบิดามารดาของเด็ก ที่เป็นถ้อยคำที่ใช้กันโดยทั่วไปตามวิถีชีวิตหรือตามประเพณี วัฒนธรรม” และ กำหนดรูปแบบของการกระทำละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กให้ การกระทำดังต่อไปนี้เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก 1. ฆ่าเด็กโดยเจตนา 2. ทำร้าย ร่างกายเด็กโดยทรมานหรือโดยกระทำทารุณโหดร้าย 3. จงใจหรือละเลยไม่ทำให้สิ่งจำเป็นแก่การ ดำรงชีวิตหรือรักษาพยาบาลแก่เด็กที่อยู่ในความดูแลของตน จนน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือ จิตใจของเด็ก 4. ข่มขืนกระทำชำเราหรือกระทำอนาจารต่อเด็ก 5. ข่มขืนใจให้เด็กทำงานหรือบริการ โดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อตนเองหรือผู้อื่น ขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ ใช้กำลังประทุษร้าย โดยการกระทำนั้นทำให้เด็กอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือให้เด็กทำงานหรือให้บริการที่ เป็นอันตรายร้ายแรงและมีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ การเจริญเติบโต หรือพัฒนาการ 6. เป็นธุระ

จัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หนองเหนียวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือ รั้วไว้ซึ่งเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิตหรือ เผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศรูปแบบอื่น การเอาเด็กลงเป็นทาสหรือ ให้มีฐานะคล้ายทาส การนำเด็กมาขอทาน การตัดอวัยวะเพื่อการค้า การบังคับใช้แรงงานหรือ บริการ หรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีด ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม 7. ใช้ คำพูด ข้อความ หรือเผยแพร่ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ที่ส่งผลให้เด็กเสื่อมเสีย อับอาย ถูกเกลียดชัง หรือถูกเหยียดหยามอย่างร้ายแรง 8. เลือกปฏิบัติต่อเด็กโดยไม่มีเหตุอันควร 9. การกระทำอื่นที่ กำหนดในกฎกระทรวง

2) การกระทำผิดฐานละเมิดสิทธิและเสรีภาพของเด็ก โดยบัญญัติว่า “ผู้ใดไม่ว่าจะเป็น การกล่าวด้วยวาจา การแสดงกริยา หรือการกระทำใด ๆ หรืองดเว้นการกระทำใด ๆ อันเป็นการละเมิด หรือรบกวนสิทธิของเด็กเกินสมควรในสิทธิส่วนบุคคล สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิและเสรีภาพในชีวิต ร่างกาย สิทธิในการศึกษาหาความรู้ สิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาล สิทธิในการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร เสรีภาพในการสื่อสารและแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจาก อาวุธ เสรีภาพในการนับถือศาสนา และสิทธิและเสรีภาพอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เป็นการ กระทำผิดฐานละเมิดสิทธิและเสรีภาพของเด็ก ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการกล่าวด้วยวาจาของผู้ปกครอง หรือบิดามารดาของเด็กที่เป็นถ้อยคำที่ใช้กันโดยทั่วไปตามวิถีชีวิตหรือตามประเพณีวัฒนธรรม”

การกำหนดฐานความผิดดังกล่าว เพื่อให้มีความหมายชัดเจนและเป็นรูปธรรม รวมถึง สร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างประชาชนเจ้าหน้าที่และผู้ซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎหมาย โดยได้วิเคราะห์ มาจาก ปรัชญาสำนักกฎหมายธรรมชาติ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักสิทธิมนุษยชน และ แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหาย

ประเด็นที่ 3 มาตรการในการป้องกันการล่วงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก

ข้อสรุปในด้านมาตรการต่าง ๆ มีดังนี้

มาตรการในเชิงการคุ้มครอง คือ กำหนดให้การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใด ให้คำนึงถึง ประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ กำหนดให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อสร้างความตระหนักในการ คุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิของเด็ก กำหนดให้เป็นหน้าที่ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม ให้มีการแทรกแซงอำนาจปกครองเด็กจากผู้ที่มีอำนาจปกครองได้ ในกรณีผู้ปกครองเป็นผู้ละเมิด กำหนดให้การแจ้งหรือรายงานเพื่อให้มีการเข้าคุ้มครองเด็กและ เมื่อผู้แจ้งได้กระทำโดยสุจริตย่อมได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และ ทางปกครอง กำหนดอำนาจและหน้าที่แก่พนักงานเจ้าหน้าที่และประชาชนในการเข้าไปช่วยเหลือเด็ก

ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กหรือผู้ปกครอง ที่อาจทำให้เกิดความเสื่อมเสีย และเสียหาย ให้สามารถมีการดำเนินคดีแทน โดยองค์กรภาคประชาสังคมหรือสภานายความ

มาตรการในการลงโทษผู้กระทำผิด คือ กำหนดให้ในกรณีการกระทำละเมิดต่อเด็กเล็ก ไม่สามารถยกข้อต่อสู้เรื่องความไม่รู้อายุของเด็กเพื่อให้พ้นจากความผิด และมีการรับโทษหนักขึ้น ในกรณีการกระทำละเมิดที่ทำให้เด็กได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย การกระทำละเมิดต่อเด็กที่เป็นผู้สืบสันดาน พี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมแต่บิดาหรือมารดา ญาติสืบสายโลหิต ศิษย์ซึ่งอยู่ในความดูแล บุคคลซึ่งต้องพึ่งพาตน ลูกเลี้ยง บุตรบุญธรรม การกระทำผ่านอุปกรณ์ โทรคมนาคม ระบบคอมพิวเตอร์ หรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ นอกจากนี้มีการกำหนดให้มีค่าสินไหมทดแทนพิเศษ โดยให้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (Punitive Damage) และศาลสามารถกำหนดมาตรการอื่น ๆ ที่เห็นสมควรได้

มาตรการในเชิงเยียวยา และฟื้นฟูสภาพกายและจิตใจเด็ก โดยให้เด็กที่ถูกกระทำละเมิด ได้รับการสงเคราะห์จากรัฐ ได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพจากรัฐ ได้รับการรักษาและฟื้นฟูทางร่างกาย และจิตใจ

ประเด็นที่ 4 องค์กรคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก

การวิจัยสรุปให้ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ คณะกรรมการคุ้มครองเด็ก กรุงเทพมหานครและคณะกรรมการคุ้มครองเด็กระดับจังหวัด ดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวกับเด็ก ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กและให้มีการเพิ่มเติมองค์กรคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก คือ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดให้เข้ามามีส่วนในการให้ความรู้ความเข้าใจ เพื่อสร้างความตระหนักในการคุ้มครองเด็ก และให้มีหน้าที่ในการจัดให้มีการแจ้งการละเมิดต่อเด็ก และอำนวยความสะดวกในการแจ้งหรือร้องเรียน ซึ่งจะทำให้การคุ้มครองสิทธิเด็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งหลักการที่ให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการคุ้มครองเด็ก ก็ปรากฏอยู่ในกฎหมายของสหราชอาณาจักรและประเทศญี่ปุ่น อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 250 บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดการบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งย่อมรวมถึงการคุ้มครองเด็กด้วย

2. อภิปรายผล

จากปัญหาการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กที่แฝงอยู่ในกฎหมายฉบับอื่น ๆ โดยไม่มีการนำการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กไปลงโทษนั้น ข้อเสนอผลการวิจัย คือ

การจัดทำกฎหมาย เพื่อให้มีบทบัญญัติคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กมีบัญญัติไว้
อย่างชัดเจน โดยใช้วิธีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546
ในประเด็นตามที่ได้สรุปใน 4 ประเด็น

1) การแก้ไขและเพิ่มเติมคำนิยาม

มีความสำคัญเนื่องจากศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กถูกมองว่ามีความเป็นนามธรรม
การกำหนดนิยามเพื่อให้มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม ทั้งในส่วนของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
ของเด็กและสิทธิเสรีภาพของเด็กที่มีรากฐานมาจากศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมถึงนิยามคำอื่น ๆ
ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการคุ้มครองคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กตามกฎหมาย อันจะมีผลทำ
ให้เกิดความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย ประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐมีความชัดเจนในการพิจารณา
ดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก

2) การกำหนดฐานความผิดในการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก

มีความสำคัญเนื่องจากในปัจจุบันแม้จะมีกฎหมายกำหนดฐานความผิดที่เกี่ยวข้องกับ
การละเมิดสิทธิของเด็กไว้หลายฉบับ แต่ไม่มีกฎหมายใดที่จะบัญญัติถึงฐานความผิดในการละเมิด
ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กไว้เลย ทั้ง ๆ ที่การกระทำความผิดตามกฎหมายที่มีอยู่ล้วนแฝง
ไปด้วยการกระทำความผิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก ผู้กระทำความผิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
จึงไม่ได้รับโทษจากการกระทำดังกล่าว การกำหนดฐานความผิดในการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
ของเด็กเพื่อให้สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อเด็กได้ตามกฎหมาย
อันจะมีผลให้การคุ้มครองคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่มีการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย สามารถบังคับใช้ได้จริง

3) มาตรการในการป้องกันการล่วงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก

มีความสำคัญเนื่องจากการคุ้มครองการล่วงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อเด็ก
ให้มีประสิทธิภาพ จะต้องมีมาตรการที่ครบถ้วน ทั้งมาตรการในเชิงป้องกันและในเชิงคุ้มครอง
เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ในการมีหน้าที่ และตระหนักถึงการป้องกันการกระทำที่
เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กและคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำละเมิดศักดิ์ศรี
ความเป็นมนุษย์ โดยผู้ที่กระทำการป้องกันและคุ้มครองเด็กหากกระทำด้วยความสุจริตกฎหมาย
จะให้ความคุ้มครอง ซึ่งจะส่งผลให้เด็กได้รับการคุ้มครองไม่ให้ถูกละเมิดหรือได้รับความช่วยเหลือได้
อย่างทันท่วงที ลดผลกระทบที่จะเกิดกับตัวเด็ก นอกจากนี้การกำหนดมาตรการในการลงโทษ
ผู้กระทำผิด ที่กำหนดให้มีการรับโทษที่หนักขึ้น กำหนดค่าสินไหมทดแทนพิเศษและค่าสินไหมทดแทน
เพื่อการลงโทษ ทั้งในส่วนของผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลใกล้ชิดหรือมีความสัมพันธ์ทางสายโลหิต
กับเด็ก ผู้ที่ทำให้เด็กที่ถูกทำละเมิดเสียชีวิตหรือถึงแก่ความตาย นอกจากนี้ ยังครอบคลุมไปถึง

ในส่วนของการทำละเมิดโดยผ่านอุปกรณ์โทรคมนาคม ระบบคอมพิวเตอร์ หรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นการละเมิดที่เกิดขึ้นบ่อยและเกิดขึ้นได้ง่ายในปัจจุบันและส่งผลเสียที่ร้ายแรงและรวดเร็วต่อเด็ก ซึ่งการกำหนดมาตรการในการลงโทษเหล่านี้มีความสำคัญเพื่อเป็นการกำหนดโทษที่เหมาะสมต่อผู้กระทำความผิด อันจะส่งผลให้เป็นการป้องปรามบุคคลให้เกรงกลัวไม่กระทำความผิดต่อเด็กและได้รับการลงโทษที่ได้สัดส่วนกับความรุนแรงของการกระทำและผลของการกระทำ ความผิดของตน และเมื่อเด็กถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แล้วย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดมาตรการในเชิงเยียวยา และฟื้นฟูสภาพกายและจิตใจเด็ก อันจะส่งผลให้เด็กที่ถูกทำละเมิดได้รับการเยียวยาให้ได้สัดส่วนกับที่ตนถูกทำละเมิดและฟื้นฟูให้เด็กกลับมาใช้ชีวิตได้อย่างปกติและให้ได้รับผลกระทบจากการละเมิดที่น้อยที่สุด

4) การกำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวกับเด็กต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก

มีความสำคัญเนื่องจากคณะกรรมการเหล่านี้เป็นคณะกรรมการที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ในการคุ้มครองเด็ก การกำหนดให้การดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวกับเด็กต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก เพื่อบังคับให้การพิจารณาใด ๆ จะต้องให้ความสำคัญและตระหนักถึงการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก อันจะส่งผลให้มาตรการหรือการดำเนินการใด ๆ ต่อเด็กอยู่บนหลักการหรือรากฐานของการคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก นอกจากนี้ มีการกำหนดให้เพิ่ม คณะกรรมการคุ้มครองเด็กระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งคณะกรรมการนี้มีความสำคัญเนื่องจากเป็นหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สามารถดูแล เฝ้าระวัง ปกป้อง และคุ้มครองเด็กที่อยู่ในพื้นที่ความรับผิดชอบได้อย่างใกล้ชิด จึงส่งผลให้ทุกมาตรการในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กนำไปใช้ได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ตามประเด็นดังกล่าวมานี้ ย่อมทำให้การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กได้รับการคุ้มครองที่เป็นรูปธรรมชัดเจนส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีแก่เด็กซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบางที่จะถูกทำลายและทำร้ายได้ง่าย การได้มีกฎหมายคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กทำให้เด็กเติบโตไปเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพของชาติในอนาคต ส่งผลให้ประเทศชาติเจริญรุ่งเรืองมั่นคงและพัฒนาต่อไปอย่างดี

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 การวิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ผลของการวิจัยมีการจัดทำโครงสร้างร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก (ฉบับที่...) พ.ศ. .... จึงเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ นำร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่มีบทบัญญัติคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กจากผลการวิจัยไปตราเป็นกฎหมายตามกระบวนการทางนิติบัญญัติ เพื่อให้เด็กได้รับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กและเพื่อที่จะทำให้ผู้ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กได้รับโทษ

2) รูปแบบการกระทำละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สามารถพิจารณาได้จากหลายปัจจัยและอาจมีนอกเหนือจากที่มีการกำหนดไว้ในร่างกฎหมายของผู้วิจัย จึงเสนอแนะให้กำหนดรูปแบบการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กในกฎกระทรวงเพิ่มเติม เพื่อให้มีรูปแบบที่ถือเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ให้ครอบคลุมและชัดเจนเป็นรูปธรรม ซึ่งจะมีประโยชน์ในการบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความคิดที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเสนอแนะหัวข้อวิจัยที่ควรทำต่อ คือ

1) “การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของตัวอ่อนมนุษย์ (Embryo)” เนื่องจากเป็นประเด็นที่มีข้อถกเถียงทั้งในด้านวิชาการและทางด้านศีลธรรมถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ว่าจะเริ่มต้นตั้งแต่เมื่อใดและตัวอ่อนมนุษย์ (Embryo) ถือเป็นสิ่งที่มีสถานะเป็นมนุษย์ที่จะมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แล้วหรือไม่ ผลของการวิจัยจะทำให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นว่าสภาพของการเป็นมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เริ่มเมื่อใดและต้องเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เพียงใด

2) “การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สำหรับเด็กที่เป็นผู้กระทำความผิดทางอาญา” เนื่องจากเด็กที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะเด็กที่กระทำความผิดมีโอกาที่จะถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้ในหลายขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม จึงควรมีการศึกษาเพื่อจะให้มีมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กที่กระทำความผิดให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

3) “การจัดการกองทุนคุ้มครองเด็กให้มีประสิทธิภาพ” เนื่องจากสภาพปัญหาของเด็กยังมีอยู่จำนวนมาก แสดงให้เห็นว่ากองทุนคุ้มครองเด็กที่มีการบัญญัติไว้ตามกฎหมายคุ้มครองเด็ก

ยังไม่สามารถนำมาใช้ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่มีการจัดตั้งกองทุนดังกล่าว ผลของการวิจัยจะส่งผลให้ทราบถึงการจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพ

4. สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และสมมติฐาน

4.1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

1) วัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 เพื่อศึกษาและวิจัย วิวัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องขององค์ความรู้ความเป็นมนุษย์ของเด็ก มีคำตอบอยู่ใน บทที่ 2

2) วัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 2 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพการณ์แห่งปัญหาและผลกระทบจากการคุ้มครององค์ความรู้ความเป็นมนุษย์ของเด็กในประเทศไทย มีคำตอบอยู่ในบทที่ 4

3) วัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 3 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครององค์ความรู้ความเป็นมนุษย์ของเด็ก มีคำตอบอยู่ในบทที่ 2 และบทที่ 4

4) วัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 4 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หาคำตอบโครงสร้างองค์ประกอบของกฎหมายคุ้มครององค์ความรู้ความเป็นมนุษย์ของเด็กมีคำตอบอยู่ใน บทที่ 4 และ บทที่ 5

5) วัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 5 เพื่อพัฒนากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครององค์ความรู้ความเป็นมนุษย์ของเด็กมีคำตอบอยู่ใน บทที่ 4 และ บทที่ 5

4.2 ผลการวิจัยตามสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ คือ

“ปัญหาการละเมิดองค์ความรู้ความเป็นมนุษย์ของเด็กได้รับการแก้ไขปัญหา โดยการพัฒนา กฎหมายเพื่อการคุ้มครององค์ความรู้ความเป็นมนุษย์ของเด็ก ที่มีบทบัญญัติของกฎหมายประกอบด้วย คำนิยาม องค์ประกอบของความผิดฐานละเมิดองค์ความรู้ความเป็นมนุษย์ของเด็ก กระบวนการ ดำเนินการ มาตรการในการคุ้มครองและวิธีการในการคุ้มครององค์ความรู้ความเป็นมนุษย์ของเด็ก ขอบเขตแห่งอำนาจและหน้าที่ขององค์กรคุ้มครององค์ความรู้ความเป็นมนุษย์ของเด็ก และ บทกำหนดโทษ”

คำตอบจากการวิจัยมีความสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ได้กำหนดไว้